

FÜGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; *Kolozs megye*: országgyűlési utasítás; 'sa.); gömörmezei ref. hitv. egyházi gyűlés; az 1815ki dec. meth. ügyében; Pest-Nagyszombat közti utazási adatok, Nádasdy Ferencz gr. váci püspök egyházi vizsgálata K-sz. Miklóson; templomszentelési ünnepély Győrött; ipar-'s tőzsérügy: 'sa.) Amerika (Tyler elnök a bankindítvány ellen veto-val nyilatkozott; 'sa.) Spanyolország (Pamplona Krisztina részire nyilatkozott; Ortigosa és Estella O'Donnellhez pártolt; Bilbao, Vitoria és számos carlospárti főnök szinte fölzendült Krisztina ügyében; Lajos Fülöp az új zendülést támogatja; 'sa.) Anglia (parlamentí ülések; a' parlament hat hétre elnapoltatott; 'sa.) Franciaország (a' National főlebbvitelhez folyamodott elítélte után; 'sa.) Külföldi elegyhir. Gabonaár 's dunavizállás. —

Magyarország és Erdély.

Ő es. 's ap. kir. fels. a' rozsnjai káptalanban Hegyessy Pál olvasókanonokot nagypréposttá 's Villecz János sáros-megyei levéltárnokot az eperjesi kerületi - tábla iktatójává méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni.

A' nm. m. kir. udv. Kamra a' kokavai erdősz-hivatalra Párvy Lajost, a' kir. erdei főfelügyelőség díjas gyakornokát alkalmazá. — A' bácsi kamrai uradalmakban a' szivaczi kasznár-hivatal megürült.

F. évi oct. 16kán délutáni 4 órakor, mint mult szombati naplónk előleg röviden érinté, tevé le főhg-nádorunk, úgys mint e' hármas megye örökös főispánja ő es. k. fensége Pestmege ujdón épített házának alapkövét teljes ünnepellyel, a' nm. polgári 's katonai kormányhatóságok, megyei tisztikar, kir. város, tud. egyetem st. testületek számos tagjainak tisztelgő jelenlétében tömredék szemlélő néptől körülhullámozva, midőn is a' diszhintájából leszállott főhg-nádor-főispánt m. Prónay Albert főispánhelyettes ur a' nagy kapu-alatti tornácban, hol az egész ünnepies tény végbe ment, szívemelő beszéddel üdvözlé, melyre szokott nyájassággal válaszolván ő fensége azonnal az alapkö-tételhez fogott, melybe az ez évi arany ezüst pénzeket 's léghatlan üvegbe zárt emlékiratokat behelyezvén sokszoros harsány éljennel üdvözlötetett mind érkezők, mind az alapkö-tétel- eszközléskor, mind eltávozásakor. Az ez alkalomkor szétosztott emlékiratot, mint egyszersmind a' pestmegei háznak történetrajzát, mai Társalkodónk közli. —

Alsó-Fejér vármegye országgyűlési követeivé b. Kemény Dénes és b. Kemény István; Marosszékvé: Gálfalvi Imre és Nagy József; Brassó városa 's vidékéivé: Graef József és Mysz Károly tanácsi tagok választattak.

(Kolozs megyei gyűlés. Vége.) Oct. 6kán a' jegyzőkönny hitelesítése után olvastatott az utasítási javaslat ama' pontja, mely az articularis küldöttségekről szól; azt véli ugyan is a' választmány, mikép e' küldöttségek elhatározása 's kinevezése az országgyűlés jogai közé tartozik minden felsőbbi megerősítés kirekesztésével, ehez azért a' követek továbbra is ragaszkodjanak, a' nemzet sürgetőbb szükségét azonban, minők a' tisztválasztás, földesúr és jobbágyközti viszonyok és adó, per excerpta tárgyalják. Már a' megelőzőt napon kiemelték b. Kemény Zsig. és Kovács Laj. e' pont elhatározó fontosságát, menyiben a' nemzet jövő haladása azon ösvényről függ, melyen a' törvényhozó test első lépését teszi, attól t. i. vajjon rendszeresen vagy kiszemelve akar-e dolgozni? E' kérdés megvitátása szönyegre kerülén, b. Kemény Zsig. azon módszert, melyel kihirdetett országgyűlésünk fontos munkálatit tárgyalandja, oly sarkkérdésnek tekinti, melyen Erdély egész jövője fordul meg. Egyenonalt huz a' historiai iskola és codificatio közt, 's miután kifejté a' két tantelkülönző vezéreszméket, igyekezett megmutatni, minő befolyást gyakorol azok alkalmazása a' népeletre. Kimondá: miként törvényhozásban szoros értelmű vett rendszert nem ohajt, mert a' tömegmozgató eszmék 's érdekek fogantatásukban rendszert nem követnek; állítá, miként minden törvénynek sajátosság értelmét azon irány adja meg, melyben az végrehajtatik, 's ha nem érti a' nemzet a' kötelező erővel felruházott ezikkeket, senkit kötni nem fognak azok, 's tolmácsoljanak bár legszentebb érzéseket, midőn a' tömegben rokonszenvet nem lelnek, hideg betűké válnak, magukban életet nem foglalók, mint a' sirirat, mely halottat rejt. Hly-forma nézetekből indulva ki, a' codificatio ellen 's az úgy nevezett historiai iskola részire nyilatkozik annyival inkább, mivel a' történést (historia) tanúlete szerint rendszeres törvénykönyvekben a' forradalom és szarnokkény korszakai szoktak lenni legtermékenyebbek. 's mi életbe hozatalukat és szoros teljesedésbe vételüket illeti, az, egyenlő miveltég mellett az absolutismus alatt létező országokban könnyebben, a' képviselői, de központosítással bíró államokban nehezebben, az alkotmányval 's kifejtett helyhatósági rendszerrel díszítő országokban pedig (minő Erdély) csak tömredék erőfeszítéssel létesíthető. Ezen előzvények után a' kérdés derekára térvén mutogatá, miként a' rendszeres biztossági munkálatok egyik nemét teszik a' codexeknek, míg a' kiszemelve tárgyalás, mely csak terjedelmes indítványok tekinthető, a' historiai iskola által pártolt módszerek sorába számítható. Miután a' codificatio általános gyarlóságát a' rendszeres biztossági munkálatokra is kiterjesztette, 's ezek fölött még azon nehézségeket is előszámlálta, melyek helyi körülményinknél fogvást az illeti uton megkísérendő javítások létesítését kétségesítik, kérte a' megyét, ha lehet teljességgel ne, vagy csak nagy ovakodással a' rendszeres biztosságok helybenhagyását. Mi azon kérdést illeti: iktatassanak-e törvényzikkbe a' rendszeres biztosságok vagy ne? articularis felküldés mellett szavaz, mert 1489. óta soha sem kételkedett a' nemzet ezen módszert követni: mert az 1791ki 11dik tezik 7dik pontja, hol ezen szavak állnak „systematicae Deputationes per SS. et OO. denominantur“ aligha a' felterjesztés ellenzőinek olly feltétlenül szól részökre. Nem állították-e ök, hogy a' denominatio azon indokból teszen végeletintést, mivel az országos hivatalokra történendő választást rendező 1791ki törvény ezt mondja „SS. et OO. eligant (t. i. tisztviselőt) et pro denominatione Majestati substantant“ tehát a' denominatio értelme szükségkép különbözik ezen szónak „electio“ értelmétől? 'S nem voltak-e viszont ök azok, kik midőn a' másik párt hangosan követelé, miként a' denominatio a' kormányok által rendszeres biztosságra kijelölt tagoknak felkiáltás után leendő helybenhagyását jelenti, ezen hibás véleményt az által czafolák meg, hogy ő felségének a' kir. biztoshoz intézett iratában a' denominatio „electionak“ magyarázatik, mely kétségbehozhatlanul titkos szavazást jelent? Fejtegeté továbbá, miként ezen főszempontok mellett azért is szavaz articularis felküldésre, mert nem foghatja meg, hogyan lenne ezen tény által az indítványozási jog csonkítva? 'S mi kára lenne a' nemzetnek a' felküldésben, midőn az igazgatás maga sem állítja azt, hogy a' biztosságra kiválasztott egyedek közül egynek is nevet kihuzni 's helyébe mást iktatni jogosítva volna? Különbösen is úgy véli, az országgyűlés hivatása szentebb és magasb, mint egyes törvénypontok glossatorává válni, akkor midőn ez által nemzeti érdekek kockáztatnák, 's milliók sorsa maradna tovább is bizonytalanságban. Ismétellen kéri tehát a' megye Rdeit:

ha csakugyan akarnak némely tárgyra rendszeres biztosságot nevezni ki, tegyék ezt zikkileg. Mi pedig az urbért 's más haladási kérdéseket illeti, adják utasítást követeknek, hogy azok minden esetben kiszemelten tárgyalassanak. Ne tántorítsa a' megyét ezen szándékában meg azok ellenvetése, kik mondanak, miként a' paraszt viszonyainak olly móddali elrendezése elnyomatásán csak egyoldalulag könnyíthetne. Anglia a' gyakorlati élet hona, ott is ezer fonadékkal kapcsolatik a' kenyértelen tömeg a' nyomorhoz. A' gabonatörvény, a' véd- és kiegyenlítő vámok hüvelyéből kivetkezettve, így szól „fizess, minden mérő buza után, természetes árán felül, terhes adót, azon okból, mert a' dús saját szántóföldjét kegyeskedik megmivelní.“ A' szegénységi taksát rendező törvény, homályos magyarázatba rejtve a' való okot, parancsolja, hogy azon népes családok, melyek napszámuk után elégséges jövedelmet nem kapnak, közadóból tartassanak. Mely más szókkal (miután a' napszám, ha magára hagyatnék, annyi bért venne, mennyi élte fentartására nélkülözhetetlen) viszont ezt teszi: fizessetek, hogy a' dúsak gond nélkül éljenek 's köztük a' földbirtokos olcsó napszámmal szántsa meg telkét 's arassa le vetésit. Ha e' két ürügy alatti törvényes kizsebeltetését megunja a' birtoktalan ember, 's földet vásárlani akar, mely ne haszonbérlett, hanem sajátja legyen, földet bár akkorát, mint egy sírhely: utjában állhat a' 3dik törv. mely ezt mondja: e' szigeten a' fekvő birtok tetteg egyedárusi czikk. Nincs-e tehát a' nép nagy részének ezen három nemű nyomatása a' legteljeseb láncozatban, 's nem kiálthatnának-e fel így a' theoria emberei: kapcsolatban orvosoljuk a' bajt! De az angol most csak a' gabonatörvényen kíván változtatni, mert ő nem olly szomjas rendszerező, mint mi. Vennék bár mi is tőlök példát, midőn urbérünkről van szó; ne vágyjunk igen bölcsé lenni, hogy eléggé értelmesek maradjunk. B. Kemény Zsig. hosszas beszédéhez három indítványt esatolt: 1) ha némely tárgyra rendszeres biztosság fog törvényzikkileg kinevezetni, kéressék meg ő fels. ez articulusnak még országgyűlés alatti leküldésére; 2) fejeztessék egy feliratban a' nemzet azon kívánsága ki, hogy minden törvényt azon országgyűlésen, melyen hozatnak, ohajtaná megerősítve látni; 3) kiszemelve tárgyalandó kérdésekre a' nemzeti gyűlésekből neveztessek választmány ki. Ezek után Kovács Laj. a' közelgő országgyűlés jelentőségét kiemelve, egyenonalt huzott a' két testvérhon törvényhozása történetéből, 's abból következteté, mikép 1841. az erdélyi törvényhozásban azon korszak, mely 1832 a' magyarhonra nézve volt, midőn föl kell a' nemzetnek valahára lépni a' haladás ösvényére, mert minden sérelem-orvoslásnak egyedül legbizonyosb módszere a' nemzeti erő kifejlése. Attért továbbá a' codificatio és excerptákban törvényhozatal fejtegetésére; az elsőt az indítványzóként a' revolutio vagy absolutismus emanatioinak, másikat alkotmányos nemzetek önkéntes kifejlődési procedurájának állítván. És pedig az alkotmányos nemzetek egybehasonlításából még különösen alkalmazást tön a' két magyarhonra, hol a' törvényeket magának a' nemzetnek kell életbe léptetni 's így mulhatlan szükség, hogy a' törvények a' nemzet lelkéből 's konkenti szükségéből meríttessenek, felhozá a' kormány 's nemzet közti állást, mely a' codificatio lehetőségét is kizárja, mindezt magyar törvényhozásból merített példákkal, melyekből kifejté, mikép országos (articularis) küldöttségekre csak ott van szükség, hol azt végrehajtási bizomány igényli, például, a' visszaesatlás ügye különben Erdélyre nézve egészen mellőzhető, mert ugyanazon alkotványos bölcsőből kifejtett két nemzet egymás munkálatit, melyek ugyanazon alapra építvék, fölhasználhatja; ilyen a' büntető codex, élelmezési munkálat, melyekben a' magyarhon Erdélynek előre dolgozik. Illetőleg az utasításban kijelölt ösvényét a' munkálatoknak, nem látja át, miért ragaszkodjék a' nemzet olly makacsul az 1837ki országgyűlésen kimondott elvekhez, miután e' kérdés gyakorlati szükségé hiányzik, de tagadhatlan is, hogy hol systematica választmányról van szó, ott a' kormány befolyását nem is rekeszthetki ki; különben, míg e' kérdés az igazgatás és nemzet közt vita mezején áll, a' létesítésben fog hajtótörést szenvedni: azon elvekhez tehát annyival kevésbé ragaszkodnák, mivel annak szükségét is kérdésben hozta. Azonban országos választmányok iránti befolyását a' kormánynak magyarhoni értelemben veszi 's ezektől megkülönbözteti az országgyűlési választmányokat, melyek annak folyamában munkálkodnak 's ezek által nemcsak veszélyeztetni nem látja, mint állítatik, a' nemzet kezdeményi (initiatívai) jogát, sőt inkább csak egyedül így képzeli következetesen fentartatónak 's gyakorolhatónak. Végzetre érinté a' haladási kérdéseket 's röviden kiemelé, mikép az ausztriai ház uralkodása kezdetétől szüntelen serkenté a' nemzetet a' szegény adózó nép sorsáról valahára gondoskodni, de a' nemzet hideg keble zárva maradt, mi szükségkép születte a' néposztályok egymás iránti bizalmatlanságát. Most van ideje valahára megnyerni a' nemzet keblét a' szegény nép panaszainak, melynek kiáltása törvényink szerint az égre hat 's ime! még is fájdalmason kell látnunk, miként a' nép életkérdése, a' mulasztatlan szükségigényei, olly formalitásokhoz köttetnek, melyeknek fontossága nincs 's mégis azokat főnakasztja. Ki kell tehát elhatározottan nyilatkoztatni a' nemzetnek, miként urbért föltétlenül 's minden józan áron kíván; szükség, hogy e' tekintetben ne vessé magát a' nemzet gátul a' kormány jó akaratának, de példájával hja fel a' kormányt is az adó-rendszerre nézve eddigi néppártolási elveinek megfelelés végett. Kívánja azért az indítványzó b. Kemény Zs. értelemében, hogy az országgyűlés elején mindjárt nemzeti ülésekből választmány neveztessek, mely sürgetőleg urbéri javaslatot készítsen, mely még ez országgyűlés folyama alatt mulhatlan 's halaszthatlan tárgyalva ő felségének fölterjesztessék. Szentiváni M. (b. Kemény Zs. és Kovács L. előadásaihoz) tarlózatnak adja, hogy a' magyar nemzetnek mind magányos mind közéletén egy magában lappangó mérget rejtő 's eredményeiben veszélyes elvet lát átvonulni, mely egyeseknél bukás előjele: „Qui habet tempus, habet vitam.“ Mint egyesek adósságot csinálnak, perünk 's mindent teszünk, a' halogatásban keresve egyetlen üdvöt; nem gondolva meg, hogy a' baj hógomóként növekszik; de hiába, midőn a' hátulütő bot utólért, akkor mi már csendesen alszunk a' föld alatt, 's a' ki hátul marad, tegye be az ajtót, ha szegénynek már akkor lenne a' föld alatti. Ez átmert közéletünkbe is. 10 ügy közül 9et nem igazítunk el, csak egyik vállunkról másira vetünk, míg az idő önként elenyészti, vagy elbirhatlaná súlyosul, vagy a' szükség kinő alóla. Ez utóbb a' biztosság sorsa 's jelesen a' rendszeres biztosságoké. Nem emlékszünk esetre, midőn ezek sikert adtak volna. De magokban is roszzat rejtene, mert már eredetileg nem mind ollyakból állnak, kikre hanzánk jövőjét ohajtanók bizni; munka közben még szaporodik ezek száma, 's gyakran a' jobbak is tüzön vízen védik a' biztosság némely tán gyarló tetteit, csak azon kis hiúságból, hogy az édes övök. Az elfogadáskor pedig az elmék a' kifejtett

rendszer által előre elfogulnak, a vis inertiae is nagy szerepet játszik 's többnyire elfogadásakor már nem elv felett a kérdés, hanem a felett, hogy a redactio maradjon-e? 's egy könnyen felkiáltott „maradjon“ gyakran üdvös elveket temet örök sírba. Ez okból inkább pártolja az excerptim munkálást. Ha pedig rendszeres biztosság nevezetetik, azt Kovács és b. Kemény Zs. értelmében törvényezikbe kívánja iratni, mert az idézett 1791. 11. t. cz. is csak annyit mond: per SS. et OO. denominantur, de ugyanazon országgyűlésről, mellyen e' törvénybe iratott, még pedig éppen ezen „denominantur“ szóval. A' szülő ezt úgy érti, hogy az elvre nézve a' ezek fölterjesztendő, de a' személyeket a' RR. denominálják, nem lévén joga változtatásra a' felségnek. Minden esetre kijelölendők véli, hogy a' t. cikkbe iratást vagy nem iratást olly fontosnak nem tartja, hogy életkérdéssé tétessék. Gr. Béli Ferencz a' syst. deputatiók szükségét egyáltalában tagadta, azért az egész kérdést mellőzendők tartá; a' szegény adózó nép sorsán maga részéről is segíteni ohajt. de a' birhatási jog megadásával, szabad adás-vevés engedvényével inkább látna elérhetőnek, mint az urbér által. Zeyk Károly (követ) hasonlólag egészen mellőzendők tartá a' systematica deputatiók kérdését, melegen nyilatkozott az urbér 's vele kapcsolatban levő excerpták mellett 's az indítványzót mindenekben pártolá. Végre id. gr. Bethlen János: Ne ringassuk, úgy mond magunkat illusiókban, mert miután már a' systematica deputatiók tárgya mult országgyűlési előzvények után ez országgyűlésnek mellőzhetlen kérdése leend 's már vita mezején áll: azt nem kerülhetni ki, hagyassék meg azért eziránt az utasítási pont mostani szerkezetében, de ő is ohajtja, hogy ez életkérdéssé ne tétessék, 's az urbér 's vele egy kapcsolatban tárgyakat főn ne akassza, hanem mellékesen tárgyalassék ez a' nemzet és igazgatás közt, addig pedig kiszemelve, munkálkodjék az országgyűlés az urbéri tárgyakban. Kifejezé ezek után általánosan elveit az urbér körül, 's ohajtotta, hogy a' szegény adózó népen ne csak a' földesuri terhek tekintetében könnyítsenek, de vétessék föl a' katonaelelmzési terhelés 's közmunkák is; errenéze még ez országgyűlésen határozassék meg, hogy az adózó nép a' fenálló vagy ezentul készitendő országutak fentartása 's igazítása terheitől mentessék föl, de mindenki mérsékelt uti vámkat fizetni köteleztessék 's ezen megyei kezelés alá kerülő jövedelemből tartassanak fen ezentul az országutak. Mindez elfogadtattott, azonban hogy azon lehető áldozatért, ha annak nevezhetni, mit a' törvényhozás az urbérben a' földbirtokosaktól igényel, egyszersmind bő kárpótlást nyujtson: az urbérrel kapcsolatban tárgyalandónak tartja a' tagosítást 's ennek biztosságára a' mezei rendőrségi szabályokat, mellyek hasonlólag elfogadtattván, külön pontban kiemelletni határozattak. Az utasítás többi pontjai a' javaslat értelmében fogadtattak el, kivéve, hogy a' semmitő-szék föllállítása iránti pont elhatalasztatott, 's az országgyűlés alatti perelhetés a' követek vagyoni kereseteire is kiterjesztett. Ezekben foglaltatvák Kolozs-megye országgyűlési kívánatának főbb vonalait, mit azon meggyőződéssel adunk át a' közönségnek, hogy minden hazafi kebelnek örömet hirdetünk, ha el nem hallgatjuk, mikép e' tanácskozások egész folyama alatt Kolozs-megye Rdein a' magyar testvérhoni állapotok megközelítésének szelleme áradott el, mellyet azon buzgó ohajtás kísért, hogy ez által a' minélelőbbi egyesülés mozdíttassék elő.

Az Erd. Híradó az általunk már közölt erdélyi amnestiát illető parancsot következő ohajtással kíséri: Bizton reméljük legkegyelmeseb urunk atyai hajlamától, hogy nem sokára azon politikai okokból perlettekre is kiterjesztendi e' kegyelmet, kiknek nevét a' fenebbiek közt nem találjuk.

Gömörmegye ref. hitvallóji egyházugyűlést tartván f. őszelő 8kán, magam is megjelenék a' haladás ezen korszakában hallhatni 's tapasztalhatni valami üdvöst, czélszerűt 's a' kor kívánatival megegyezőt. A' tárgyak, mint minden más tanácskozásokban, úgy itt is tarka vegyületben jövének szőnyegre 's tárgyalatás alá, mellyek rövid vázlata imez néhány észrevétellel: 1) a' tavaszi gyűlés határozati hitelesítették meg. Melly ros szokásra igen helyes észrevételt tün a' főjegyző, mondván: tavaszkor az előforduló tanácskozási tárgyak fölött határoz a' gyűlés, 's ugyanezen határozatokat kihirdeti az esperesi hivatal, 's a' folyamodók ügyeire tett végzeteket is kiadja a' főjegyző a' nélkül, hogy hitelesítve volnának, pedig hitelesítéskor még sok új észrevétel támadhat; ezt jó renddel össze nem egyeztethetőnek mondván, indítványzá, hogy a' gyűlés határozati, mindjárt annak végzetivel hitelesíttessenek meg. Ez igen helyes és rendre igazító szózat volt a' főjegyzőtől, — bárcsak lenne kívánt fogantatja! Ezután többféle tárgy jöve szőnyegre, mellyek némellyikét, mivel nem annyira figyelmet érdemlő, elhallgatom. — Nevezetes volt az egyházi kerületről jött azon határozat, mellyel fogvást a' kezdő, úgy hivattal nyert rendes lelkészek, három évi szónoki munkáikat, tartozzanak bemutatni az egyházi gyűlésnek, mint szorgalmok gyümölcsét 's hittani elveik mutatóját. Ezen hasznos és szorgalomra ösztönző határozat, más egyházmegyékben eddig is szokásban vala, 's mint a' gömőri kezdő lelkészekre nézve is igen hasznos következtető, teljesedésbe vétetni rendelteték. Hanem ennek fölolvastatásakor hallánk egy leczkésztető beszédet, 's ha kérded kitől? Felelet: egy egyházi ülnöktől. 'S mi vala ez? Hogy ti is tudhassátok jelen nem volt lelkészek 's a' bölcs szózat hozzátok is elhasson, im ebből áll: *Parancsoltassék meg a' lelkészeknek, hogy ne csak holmi némelből tett fordításokkal, 's a' piácson szedett, holmi Kiss Ádám vagy kinek is híják 's valami Pap Istvánféle predikációkkal álljanak elő; hanem magok munkáikkal 's a' t. A' tanács, hogy munkálkodjanak a' lelkészek, igen jó, csak hogy kissé más modorban szeretők volna előadatva hallani, 's holmi, — vagy kinek is híják, valami piácson szedett, Kiss Ádám 's Pap István-fele, — gúnyos nevezetektől megtisztítva. Mert az előadásból az tetszik ki, hogy vagy nem ismeri t. ülnök ur a' fenidézett jeles magyar hitszónokok munkáit, vagy ha ismeri is, gúnyolódva szeret szólni azokról, kik munkásságukért nem gúnyt, hanem valódi tiszteletet érdemelnek. Igazi életbölcsességgel, erkölcsi 's hittani tiszta elvekkal meg- rakott munkák azok 's oda illők bármely szónokszékbe is. Vagy talán tiszta eredetiekké akar bennünket t. ülnök ur varázsolni? megengedjen, munkálkodunk mi leczkésztése nélkül is, nem heverünk; de gondolja meg, hogy falun egész más neme uralkodik a' szorgalomnak, 's mi évenként nem húsz huszonöt munkácskát vagyunk kötelesek kidolgozni, mint tisztelt ülnök ur, kényelmes helyzetű között élve; hanem egy hétre is esik néha hét 's nyolcz szónoklat 's évenként százhusz 's több munka elkészítése 's elmondása. Jönek pedig idők, mint betegség, házi, kül 's egyházi többféle elfoglaltatás és gond, mellyek a' legtermékenyebb észt is alkalmatlanná teszik eredeti dolgozásra. Aztán, miért ne mondanánk el egy jól készült munkát, inkább, mintsem a' közmondaként: has-*

ból beszéljünk, mint szoktak némellyek? minek pedig semmi kathedrai hatása nincsen, hanem neveltség a' következése. 'S hát nem inkább illik é szónokszékbe egy Kiss Ádám vagy más által jeles szorgalommal elkészített czélszerű beszéd, mint egy imigy amúgy összfereztelt, értetlen, 's több hason jegygyel rovatható zagyalék? Vajjon maga ülnök ur nem használja e' néha néha a' német munkácskákat? tegye szívére kezét, számolván először önmagával. E' kitérés után lássuk a' gyűlés többi tárgyait. Sok szép jótékony intézet keletkezett honunkban e' 19dik században, 's közülök igen kevés maradt az olvasó közönség előtt ismételten. Méltó tehát, úgy hiszem megismertetni, a' gömőri egyházmegyében ez évben keletkezett: „elerőtlenülült papok 's iskolatanítók, özvegy papnék 's iskolatanítónök számára alakult jöltevő intézetet“ is. Ennek alapját b. e. Lenkey Zsigmond ur, volt pelsőczyi lelkész tevő le, ki is e' czélra, a' magyar tud. társaságtól nyert száz darab aranyat szíves vala letenni alaptőkeül. Ennek nevelésére az egyházak lelkészeitől, iskolatanítóitól 's némelly jöltevőitől, szabad adakozás után ez évben több mint ezer pengő forint gyűlt össze. Melly özvegy egybekapcsoltatván az ajánlott száz darab arannyal kamatra adták 's tíz évig sértetlenül hagyatik, hogy kamatjának kamata is növekedvén 's az elteltendő tíz év alatt még a' papságtól 's egyéb jöltevőktől szaporíttatván, belőle szép özvegy keletkezzék. — E' nemes czélu intézet fölötti rendelkezésre egy vegyes biztosság rendelteték, tudósítását jövő tavaszi gyűlésre beadandó. Ezek után az egyházkerületnek azon fölszólítása olvastaték, mellyel fogvást a' gömőri egyházmegye a' tartandó zsinatra, sérelmeit és orvosláseszközlendő kéréseit, szóval törvényjavaslatit még be nem adván, készítse el. Ennek összeszedésére szinte vegyes biztosság nevezeték. Vajha mentülelőbb eljőne már azon áldott idő, mellyben a' ref. vallásos egyesület, tartandó zsinat által czélszerű törvényekkel láttatnék el, 's ennek papjai, kik szintűgy buzgók isteni tisztelet 's erkölcs-terjesztésben, hon-királyszereket, 's polgári jöllet előmozdításában, mint bármely vallásos felekezetéi, ne lennének ollyanok mint az árva gyermekek, t. i. nem a' változékony kedélyű pártfogók, hanem a' törvény szava által védetnének. Végre többeket elmellőzve, a' gyűlés végén egy lelkes indítvány jöve szőnyegre, világi ülnök D. P. urtól, ki is rövid, de szívemelő beszédben előadván, milly üdvös hatásu legyen ama vallásos egyesületre meghívó szent szózat, mellyet honunk határin szertesztet zengedeztete az ág. hitvallók lelkes fő felügyelője m. Zay Károly gr. ur, 's ennek pártolását indítványozván: az indítvány örömmel elfogadtatott, 's az egyesületi kívánat a' gömőri egyházmegye részéről, a' kerületi egyházugyűlés elibe terjesztendőnek határozattott. — Köszönet minden lelkes ügybarátnak, ki szívén hordozván a' haladás 's jöllet szép eszméjét, azt valósitani törekszik, 's nem sülyed tespedésbe akkor, midőn minden nemeskeblű élni 's mozogni kezd a' hon javáért, 's önmaga előtt szemléli minden jótékony intézet homlokára metszve Pál apostolnak ama régi ugyan, de jelenkorunkhoz igen illő szavait: a' régiek elmúltak, ime mindenek megújulnak.

(Igazolásul az 1815diki docendi methodus ügyében.) E' lapok sept. 8dikai számát hivatalgördítette akadályok miatt későn, csak ma oct. 5én láthatám, 's így későn lehet szólnom annak egy eredeti cikkjére, melly egy tiszteletes férfitől sajátos tollából eredett. E' tiszteletes férfitől ugyanis szíves volt a' haza hitszónokhoz egykor emelt szövegnek egy szerinte értelmetlen pontjára figyelmessé tenni minden rendű és rangú tiszt. tudós szolgatársait. 'S csekély lön szám a' bámulásra, megtudván, mikép ő ezen kitétemet „1815ben betáblázott, ósdi modorra erőszakolt docendi methodus“ nem érte, 's hogy azt gondolja, mintha talán az ósdi modor táblázott volna be valamit. Uram fíja! 's ki tenné föl ezt egy tiszteletesről? Boecsásd el oh irgalomnak istene! e' tiszteletes szolgádra szent lelketed értelemvilágosító szellemerővel, mint elbocsátád hajdan a' tanítványokra, kik azonnal érték az irásokat! Önnek pedig tiszteletes ur! nem győzvéen eléggé ajánlani nemzete nyelvének komoly tanulását 's az abban tanszerű járatosságra törekedést, kifejtem kérdéses soromat az értelmetlenség burokjából, 's ügyekszem ön grammatikája szerint érthetővé tenni azt, eképen: „1815ben betáblázattatódott, ósdi modorra erőszakoltattatódott docendi methodus.“ Érti ön? A' betáblázattatás kitétel pedig, melly önt egy kis jó kedvre, ártatlan tréfára, észpajzanságra buzdítá, az ekkélszjai jegyzőkönyvek iszonyú táblájtól, hasábjától vette származását. Kiadván továbbá a' tiszt. ur kereszt-levelét a' kérdéses methodusnak stola nélkül, a' tanulmánytárgyakat, miket a' nemzeti — jól értsük meg a' nemzeti fiúiskolákban taníttatni akar, sorozza elő saját vallomása szerint nem szabatos, 's én még bátorkodom hozzá tenni hibás, hijányos (talán tévedésből) kivonatban. Ime, állításom 's az ósdiság igazlásaul néhány elmaradt pont szórul szóra, betüröl betüre: I.) Nemzeti fiúiskola: 1.) A' betűzés, foglalás, olvasás t. Márton ur abcje szerint, mellyben diák is levén a' környülállásokhoz képest a' diák olvasásban való gyakorlás is elkezdhetetik. II.) Nemzeti fiúiskola: 7.) A' diák nyelvből a' diák declinatio. III.) Nemzeti fiúiskola: 17.) A' diák nyelvből a' declinatio; motio, comparatio és pronomenek Márton István Rudimentája szerint. IV.) Nemzeti fiúiskola: 16.) A' diák coniugatio egészen Márton István új Rudimentájából. Usus Gerundiorum, Infinitivorum, Participiorum a' Márton Rudimentájában levő diák Sententiáknak fordításabani gyakorlás, a' Primitivumok a' Cellariusból, de úgy hogy a' Penumul kihagyott szók megmagyaráztassanak. És már nem lehet é illy szerkezetű docendi methodust ósdiának mondani? A' haza színe előtt kérdem önt Cz. parti ref. lelkész ur: pedig nemde így találtnak mind ezek az aranyosi gyűlés jegyzőkönyvében? Oh nemzeti iskolák! oh latin nyelvtudomány! oh szegény tanítók! kiknek kötelességtek egy nyelvet, melly hatyudalát már nálunk is elkezdé zengeni, sirja széléről viszarántani, 's megtanítani arra 's meggyilkolni általa egy nélküle bizonynal fölvirulandó, nemzetet! Nem haragsztek é jó emberek! hogy nemzetgyilkosakká mondalak? Oh ne haragudjatok! hisz a' szentesített 1815diki docendi methodus fölment benneteket! — Vannak még továbbá e' methodusban illyféle pontok is. A' Természet História-

ből a' fermészet 3 országának compendiuma a' Fábán ur által kiadandó könyvecske szerint. — Az ausztriai birtokok Tóth Ferencz által kiadandó gyűjtemény szerint. — Az írás mesterségéből: a' penna fogás, betűvetés (nem algebra ám) az e' végre készítendő, szép írás mestersége nevű könyv szerint. — Éneklés mestersége Márton István által készített könyv szerint. — Részemről e' könyvek közül még egyet sem láttam, 's a' szegény tanítónak még is beszámítatik, ha azokat nem tanítja. Oh méltányos igazság! — Könyveket uraim! fölügyelő urak! a' tanítóknak és tanulóknak, és irányt cél- ely- és korszerűt. — A' naplővezető becsületes iskolatanítót ismerni, bár az, mióta naplőjét — mit történet játszik kezéhez — láttam, forró ohajtásim leghőbbike vala, szerencsém mind- eddig nem lehet; 's így jó lelkű szolgálhatok a' t. cz. olv. közönségnek; de már csak azért is, hogy az illető 's fölügyelő lelkész urnak saját vallomását meghallandhassam, 's mert az igazságnak én is barátja vagyok — igérem fogadom és esküszöm e' lapok hitelére, hogy mihelyt iskolája hollétét megtudhatom, és személyes barátságával dicsekhetni szerencsém leendő, azonnal szolgálndok. — A' literariai szemlének lelkemből örülök, 's hiszem és vallom, hogy korunk nemzeti irányú emberséges szelleme az 1815-diki doc. methoduson tetemes javítást teendő daczára is a' mostoha fíjak ármányának 's veszteleni erőködésének, mert talán mint alkottatásakor ugy e' szemlén is vannak és lesznek jelen világi törvénycikkelyes előljárók, kiknek haladási miveltisége szép és üdvös reményre jogosít. — Hogy pedig egykori szózatom miatt, ismételten barátom papjával békes egyetértésben nem lehetend, sajnálom; és ezt előre is sejtették csekélységgemmel. Ribianszki m. k.

Pestől Nagyszombatig csak szomorú jeleneteknek voltam tanuja. Bars-megyének gazdag földjén a' kies Garan völgyének egy részén vitt által utam. A' szabályozatlan 's állítólag szabályozhatatlan folyam áradásitól ritka helység mentes itt, sőt több falu néz azon gátolhatlan bús jövő elibe, hogy mostani fekvéséből néhány év múlva egészen kimosatik. A' csinos K. Kálna, mely előbb ritka utasnak kerülte el figyelmét özv. Pelyné assz. kellemes fekvésű kastélyával f. h. 7-én lángáldozat lett. Mint gyantájuk a' szemétdombra gondolatlanul kivetett pernyétől ütött ki a' tűz 's egy forgószél pár óra negyed alatt lángokba borítá az egész falut, minden urasági lakot hozzá tartozó gazdasági épületeivel, bár azok nagy része fákkal volt körülültetve, csupán az isten háza maradt meg. Nyolcz napja mult már a' tűzvésznek, de még láttam utfélen könnyező nőket, még a' levertség elhatározatlanságában állongó apákat, hálával hallám azonban más oldalról a' fenemlített itt lakos földesassz. jótékonyágát, ki több ezerre menő saját kárait nem tekintve gondoskodék számos napi kenyér híjával éheznek az országot mellett megmaradt vendéglőben kielégítettéséről. E' nap Léván is több ház égett hamuvá 's még egy 3dik helyen ugyane' nemes megyében. Nyitrában, mint a' haza több vidékein bő volt a' szüret, sovány az aratás. A' bornak nincs ára 's a' szegény föld népe, kivált a' hegyes részeken, hol kevés az élő 's annál több a' szőlős föld, mértékletlenségének talán csak büfelejtető, de egyéb sok káros körülményre nem gondol. Uton utfélen ház körül álomba merülve találtnak az ittasok 's nem egy tűzi veszélynek okai az öntudatukat így borba temető szerencsétlenek. Az utak e' vidékeken igen jók, nagyobb részint építettek 's az országban most alkalmasint első borsodiakat megközelítik. Készítettésük módja is czélszerű, mert nem a' bácsi 15—20 ölnyi szélességűek, melyek feneketlensége szerette tán hazánk utainak a' két árok közé szorított kikerülhetlen sár építhetont 's e' szerint mind természeti fekvésük, mind a' rájuk fordítható költség tekintetéből is könnyebben jó karban tarthatók. Bizonyosága ennek mindjárt a' nyitrai vonal vége és a' termékeny Mátyus földét hasító fölőslég széles ut, hol helyel közöl jó egy kis darab, de ismét hat annyi rossz, mert nem győzethetett csináltatása 's hamarabb is romlott. Nagy-Szombat, Nyitra és Bars részvétlensége ellen panaszkodik a' vasut tárgyában. Valóban nekem e' vonal folytatása sem ígér kedvezőbb jövődőt, ha ezen feljebb dicsért utak élénketlenségét gondolóra veszem. Szeredtől Tardos-Keddig egy sziléziai kocsit hagytam el és 6 gabonás csallókői szekeret kerültem ki. Itt érték azon hirt, hogy a' két, surányi országos híru malom is leégett. A' magas tetejű és elkülönözt épületek kigyuladása, mint mondák kármentesítettésüket is kérdéssé teszi. E. Sz.

Kun - Sz. - Miklós.) F. hó 11kén volt szerencsénk kebelünkben tisztelni Nádasdy Ferencz gr. váci püspök ő exeját egyház-vizsgálati útjában. Fényes küldöttség fogadá az ismért jellemű 's atyáskodó hitbajnokot, ki megyéje felett örködve magas jelenlétével városunk kised egyháza 's hívei közti viszonyokat atyailag elintézve ismét egy emlényiszálat tűzött kebelünkbe 's a' hit nyugalmas élvezetét. Másnap édes emlékezet 's áldás kísérve folytatá útját Apostag felé. —

(Egyházi ünnepély.) Győr, sept. 12kén ünnepélyes szertartásnak voltunk tanuji, mely mint szentsége, ugy ritkasága tekintetéből mindnyájunknak örömmel szolgált, midőn legesinosb modorban épült új templomunk fölszenteltetett. E' helyen hajdan 1681ben az ágostai vallásnak temploma és tanodája állott, mely 1749ben becsüaron átvétetvén, a' katolikusok számára fordítatott, 's még azon évi tavaszelő 19én sz. József tiszteletére ünnepélyesen föl is szenteltetett. De a' magában gyöngé épület, az idő vas foga, árvizek, 's egyéb elemi befolyás okozta károk következtiben mindinkább romlásnak indult, elannyira, hogy utóbb alkalmatlanná vált istenszolgálat tartására; 's ez oknál fogva 1810ben egészen bezaratott. Nem kevés fájdalmat okozott e' szomorú esemény az újavárosi híveknek, de érzé a' helybeli tanács is e' hiány súlyát, 's annak az egész községre áradható káros következményit; e' végett előre bocsátott alkudozások után, bold. Zichy István gr. urral, mint nemzetsége idősbikével 1821. sept. 12én olly szerződésre lépett, mellyel fogvást a' plébánia felállítására, a' templomnak Megváltó tiszteletére építtetése, a' pártfogásnak pedig a' lelkészi kinevezésre nézve felváltólagos gyakoroltatása megállapítván, kikötöttet, hogy azon család által tett 3000 forintnyi alapítvány gyümölcse, az egyébként a' város által viselendő lelkészi fizetésbe számíttván, a' régi paplak,

és Zichy Miklós gr. hajdani győri várigazgató által, a' törökháborúból szerencsés vi szszaérkezte hálajelül épített kápolna romjaiból bejött 8000 vforinton kívül, 6000 vforintnyi szerekkel járuljon az új templomépítéshez, a' többi teher pedig sz. k. Győr városát illesse. Ezek következtiben eldöntettek ugyan már 1827ben a' régi épület maradványi, de az építés csak 1836ban vételett folyamathá; midőn t. i. Fruhmann Antal építész által kidolgozott terv helybenhagyás végett a' m. udv. kamra elibe terjesztetett, 's a' várva várt legf. engedelem 1835ben meg is adatott. Haladék nélkül megkezdett Szinger György kebelbeli közművesmester, mint vállalkozó által, a' munka 1836iki tavasz ujultával, 's ugyanazon évi aug. 6án az alapkö b. emlékü Juranics Antal győri megyés püspök által letétezt; 's most az egyszerű 's csinos istenhajlék, disze városunknak, mely annyi akadály elmellőzte után szilárd elszánással kezdetett 's már most minden igaz emberbarát 's keresztény érzetűnek örömeire elvégeztetett, 's f. évi sept. 12én fölszenteltetett. Ez ünnepélyt méltóságához 's e' nap szentségéhez illő buzgósággal vitte véghez Sztankovics János győri megyés püspök, ki reggeli tizedfél órakor a' város küldöttsége 's nemzeti polgárság 10 lovasátul környeztetve indult várából az eddigi főtemplomhoz, hol a' városi tanács, megyei küldöttség, az itt állomásozó don Miguel gyalog ezred tiszti kara, akad. tanítók, zászlós czéhek, papság, ág. helvét vallású lelkészek 'sat. által illő tisztelettel fogadtatott. Innét az új templomba ment, mint szent foglatossága helyére, mellyet kitünő fényvel azonnal fölavatott. A' lelkes egyházi beszéd után a' püspök sürü lödözés közt mutatá be a' szeplőtlen áldozatot a' mindenek urának, ki minden illy jó ügyeket sikeresit malasztjával, teljes diszú egyházi segédszolgálat mellett a' legnagyobb a hitatossággal, minek végeztével, az előbbi tiszteletet 's pompát ismételve, a' püspök ismét lakába visszakisértetett. Az egész ünnepélyt pompás lakoma fejezte be.

(Ipar- 's tözsérügy.) Bécsből köv. irnak: Az itteni nemzeti bank tegnap tartott nagy gyűlésében azon legfelsőbb határozat olvastatott fel, melly által ezen intézet szabaditéká 25esztendőre meghosszabbított. Mint tudva van, ez csak azon szorosabb ellenőrséget illeti, mit a' kormány a' hitel jóváhagyásánál, mi részben eddig igen is megszű mentek, tart fen magának. Az intézetnek ezzel okozott, talán alig érezhető terhelés az ujonnan állított forgatványzó bank (Girobank) által egészen kipótoltatik, mivel az itteni kereskedő-házaknak tetszés szerinti kész pénzletétel mellett a' banknál folyó rovás (conto currents) nyitattik, és azok azon helyzetbe tetetnek, hogy ezen letett pénz erejeig utasítványokat adhatnak a' bankhoz, mi kivált a' nagyobb házakra nézve tetemes hasznu, mivel ezen intézkedés által megmenekülnek attul, hogy mindig nagy mennyiségű pénzt hevertessenek pénztárukban. Még nincs elhatározva, mint kamatoztatja a' bank a' betett, 's rendelkezés nélkül maradt öszvegét a' kereskedő házaknak, de hiedelem szerint az száztul háromra fog határozatni. A' választmány alakítására nézve az eddigi rendszer marad, 's az ezután a' legtöbb részvényt bíró részvényesekből álland, végül az új kormányzó választásához fogott, kiknek kinevezését a' kormány mint tudva van a' választmányba kijelölt tagok közül, magának tartotta fen 's ezelőtt csak megerősítette. Azon személyek, kik szavazatot kaptak, a' kijelöltek jegyzékébe irattak, hogy azonnal a' kormány elibe terjesztessenek. Ezen gyűlés munkálatai, mint szinte az új szabályok is nem sokára nyomtatásban jelenendnek meg. —

Amerika.

Az egyesült státusok elnöke Tyler a' második bankindítvány ellen is ki-mondta veto-ját, mi a' közönségben nem nagy ingerültséget gerjesztett, mivel előre készülve voltak rá. Az elnök vetoja miatt némi módosítás történt a' kormány személyzetében, de Webster nem lépett le, mivel ugymond a' külpolitikára nézve egyenlő értelemben van az elnökkel és kötelességének tartja az egyesült státusok 's Angl. közt. fenforgó viszonyok miatt állását el nem hagyni. Cincinnatiában, Ohio tartomány városában, komoly zavargás történt a' négerek és fehérek közt. Ohio nem tart ugyan rabszolgákat, de azért az ott lakó négerek iránt megvetéssel viseltetnek a' fehérek. Cincinnatiában sept. 2kán veszekedéstámadt néhány hajóslegény és néger közt, egy fehér megöletett. Ezen elkeserülve öszszecsoportozott a' pórnép 's megtámadta a' négerek lakát. A' négerek készülve levén ez esetre fölfegyverzették magokat és néhányszor a' fehérek közé löttek; a' fehérek erre kisé megállapodtak, de puskákat és egy hat fontos álgut szerezvén, mit szinig töltöttek diribdarab vassal, hatalmasan vitták a' négerek tanyáját. A' hatóság azonban katonai erővel lépven közbe végit szakasztotta a' zavarnak. Másnap megújult a' zavargás, de ekkor a' pórnép a' rabszolgáságot eltörlni akarók ellen fordítá haragját 's egy illy hírlap ügyszobáját megrohanván a' betüket utcára szórta, a' sajtókat lerombolta, sőt két olly egyházat is le akart rontani, mellynek papjai a' rabszolgáságot eltörlesit sürgetik; hanem ekkor ismét föllépett a' hatóság 's vége szakadt a' zendülésnek; a' zavargók nagy része fogva van.

Spanyolország.

(Pamplona Krisztina részire nyilatkozott. Elegy.) Legújabb telegrafi sürgöny szerint a' pamplonai őrség Krisztina özv. királyné részire fölzendült, 's a' mozgalom vezérletét O'Donnell táborfő vállalta el. — Valenciában a' rendes és polgárkatonaság közt villongás kezd uralkodni, mit a' radicalok egész erejükkel törekszenek előmozdítani. —

(Ortigosa és Estella O'Donnell részire nyilatkozott. Elegy.) A' baszk tartományokból napról napra nyugtalanítóbb hírek érkeznek Madridba. A' helyhatóságok teljesítik ugyan még a' kormány parancsit, de mindig azon épen nem örvendetes megjegyzéssel, hogy csupán az erőszaknak engednek, melly jogait jelenleg békóban tartja. Az elégtelenség tehát napról napra félelmesen növekszik, mert a' nép bálványozásig szereti szabaditékát és régi szokásait. Ez elégtelenség következtiben egész hadosztállyal szaporitá a' rendes katonaságot e' tartományokban a' megrettent kormány, mi az elégtelenséget minden esetre még nagyobbítani fogja. Valenciában a' főkormányzó folyvást bántalmaknak van kitéteve, a' nélkül, hogy orvoslást nyerhetne, 's a' kormány e' gyöngesége még

inkább nagyobbítja a' rendgyűlölködés batorságát. Estremadura határain zendülő csapatok mutatkoztak, vallást és korlátlan hatalmu királyt hirdelve jelszól. Ezek talán csekélységeknek látszanak, de Spanyolországban nagy figyelmet érdemlenek, mert Cabrera 12, 's Palillos 4 emberrel kezdé meg a' félelmes polgárharcot. Catalonia és Andalusia is telve vakmerő rablócsapatokkal, miket a' kormány rossz politikája szinte nem méltat elég figyelemre. — O'Donnell zendülése Pamplonában tökéletesen valósult; oct. 2ikán reggel álgyurobai tudatá a' lakossággal az erősség elfoglalását, 's később Krisztina királyné felszólítását osztogaták ki az utcákon. Ribero, navarrai alkirály, 300 emberrel ótalmasz a' várost, 's helyzete igen súlyos, mert az Elizondo körül állomásozó baszk tartományi katonaság O'Donnell részire nyilatkozott. Alcalá tábornok Guipuscoaiban nem tartá már magát biztosságban, és S. Sebastianba hátrált. Biscájában olly nagy a' népingerültség, hogy legkomolyabb eseményektől tarthat a' kormány. Ortigosa tábornok 's az estellai várórség O'Donnell merényit tetteg pártolja. Barcelonában szinte krisztinai mozgalmaktól félnek. Navarra nagyobb résziben mindazáltal még eddig nem igen kitünő rokonszenv mutatkozik ez újabb mozgalmak iránt. Mondják, hogy Gomez és Villareal carlospárti táborfők spanyol földre irrantak, 's mindenek előtt Biscaja lakosait akarják fölzendíteni. —

(Bilbao, Vitoria és számos carlospárti főnök Krisztina mellett nyilatkozott. Lajos Fülöp az új zendülést támogatja.) Az új zavargások a' spanyol félszigeten nagy figyelmet érdemlenek. Pamplona erősségei olly jó karban vannak, hogy O'Donnell sokáig fogja ott magát föntarthatni, ha az éhség nyiltabb merényre nem kényszeríti őt, mi könnyen megtörténhetik, miután az erősségben egyetlen élclmi raktár sem találtatik. 'S e' körülmény maga is eléggé tanúsítja, hogy általános összeesküvés fog a' baszk tartományokban kiütni, mert különben az éles tapintatu O'Donnell bizonyosan nem zárkozott volna a' pamplonai erősségbe. Ő jól szokott számítani, 's már az eddigi események is bizonyítják, hogy csakugyan most sem esalatozott. A' mérsékpártiak, valamiut mindenkor, ugy most is békeszónoklatot tartogattak nyilvánosan, míg titkon mindent elkövettek a' szenvedélyek fölízgatására. Politikai főnökük, Toreno gr., Franciaországból, Krisztina oldala mellől terveket küldöze nekik, mit ők már most alapos kiszámítás után véghez hajtanak. Don Ramon Narvaez a' catalonai részekben, Portugáliában és Gibraltarban izgatott, míg O'Donnell Pamplonában szinteg csöndes szemléletnek élt, 's utóbb rögtön az erősséget hatalmába ejté, mit Navarra kulcsának neveznek, 's honnan az összeköttetést Franciaországgal épségben tarthatni fön. A' carlosiak e' fontos állomást nem bírták elfoglalni, mi kétségkül igen gyorsítá végveszélyeket, Krisztina pártja tehát mindenek előtt ezt keríté hatalmába, mi által párthiveit legmerészebb reményekre bátorítá föl. Ha Navarra és a' baszk tartományok szabadítékaik visszanyerésire fölzendülnek, mielőtt Pamplonát a' kormány visszafoglalhatja, ugy Esparteronak igen súlyos helyzete leend. O'Donnell először a' testőrségnél szolgált, 's az utóbbi polgárharc alatt leginkább Guipuscoa és Biscaja tartományokban tünteté ki magát. A' tavalyi mozgalmak bekövetkeztekor O'Donnell azonnal lekészönt, de Krisztina kérelmére mégis megtartá parancsnokságát, 's csak az özvegy királyné lemondása után menekült ki Franciaországba. Utóbb Bilbaoan kívánt megtelepülni; de Espartero mindig rettegé azon befolyást, mellyel a' hadseregnél bírt, 's azért Pamplonát rendelé neki tartózkodás-heiyül. Legújabbán a' pamplonai őrség iránt bizalmatlankodni kezdett Espartero 's azért Castiliából tetemes hadcsapatot indított oda; melly azonban tüstint O'Donnell részire nyilatkozott. O'Donnell mintegy 36 éves, jelleme hideg, visszatarató, de igen elhatározott. Oct. 5kén O'Donnell megadásra szólítá föl Pamplona várost; de Ribero parancsnok vonakodott, mire az előbbi azonnal lődöztetni kezdé a' várost. — Ugyanazon nap reggel Bilbao az egész őrsereggel 's nemzetőrséggel együtt Krisztina részire nyilatkozott. Biscaja és Alava tartományok majd minden részeiben viszhangra találnak a' zendülök, és Vitoria is Krisztina királyné mellett szándékozik fegyvert emelni. Megjegyzésre méltó, hogy O'Donnell kibocsátott felszólításai a' katonasághoz 's baszk tartományokhoz Parisban előbb jutottak köztudomásra, mint Spanyolországban, mi ismét bizonyoságu szolgálhat arra, hogy Lajos Fülöpnek csakugyan nagy része van ez új zendülésben, mit könnyen magyarázhatni meg azon buzgó kívánatából, miszerint Izabella királynét egyik fiával szeretné összeházasítani. A' parisi spanyol követ hevesül szólalkozott már össze a' francia miniszterelnökkel, 's csakugyan nem is ok nélkül, mert valóban igen különös, hogy Lajos Fülöp a' mostani spanyol kormányt megismerte, 's jelenleg titokban mégis ellene ármánykodik. A' Parisban tartózkodó mérsékpártiak alig ismerik magokat örömlükben, mert ügyöknek legjobb sikert jóslanak, 's minden pillanatban azon hírt várják, hogy Madrid is fölzendült; mi csakugyan teljesülhet egy részben; de annyi viszont bizonyos, hogy a' kormány tulnyomó ereje könnyen fogja ott a' zavargást fékezhetni. Azt hiszik, hogy maga Maroto is Krisztina részire fog pártolni, azon carlospárti tisztekek együtt, kik a' bergarai szerződést aláírták. Ezen összeesküvés annál félelmesb következményü lehet, mivel Krisztina párthivei nyiltan hirdetik, hogy a' szabadítékokat teljes erejükben szándékuk föntartani. —

Anglia

(A' parlamenti ülés elhalasztatott.) Oct. 6ikán délutáni 3 órakor a' parlamenti ülések szokás szerint hat hétre elhalasztatván, nov. 11ikén ismét összeülend; ez azonban csak pusztá szertartás, mert akkor ismét ujonnan el fog halasztatni, és majd csak februárban ülend össze, ha rendkívül fontos események eltérést nem parancsolnak a' régi szabálytól. —

(Parlamenti ülések. Elegy.) London, oct. 6ikán: „A' parlament jelenleg jobbadán csak kérelmek vitatásával van elfoglalva, mik közül, különössége miatt leginkább Steele irlandi protestansé említendő, ki a' ház figyelmét egy francia lap azon megjegyzésire kívánja fordítani, miszerint az angol fejdelem koronázási esküjében a' szenteket és misézési szertartásokat megemliteni tartozik, mit a' kérelmező egyenesen bálványozásnak nevez. Kéri tehát Steele a' házat e' ki-

fejezés eltörlésire az eskü szavaiból. Egy követ a' hallgató rendszer ellen nyujta be kérelmet, mivel az, véleménye szerint, a' keresztyénség szelid elveivel ellenkezik, és végső vigasztalástól is megfosztja a' szerencsétlen foglyokat. — Napier kérdé: intézkedett e' már a' kormány M'Leod élete biztosítása iránt; mire Peel azt jegyzé meg, hogy a' kormány illynemü intézkedései nem szolgálhatnak nyilvános vitatkozási tárgyul. — A' tory táborban a' szabadelmü intézvényeknek kedvező meghasonlás kezd uralkodni; a' szegényi törvényre nézve ugyanis több nagy befolyásu parlamenti követ határozottan mondá ki, hogy Peel tervét ellenzeni fogja, 's a' whigek azt hiszik, hogy az abból támadandó zavart alkalmasint új parlament-fölösztatásra fogja használni a' királyné, mi aztán könnyen ismét kormányra juttathatná a' szabadelmü pártot. — A' szultán 60-ezer pögő forintnyi értékü gyémántokkal akára megajándékozni Ponsonby konstantinápolyi angol követet; ki azonban azt a' londoni kormány tilalma következtiben nem fogadhatta el, 's így aztán a' szultán ugyanez ajándékkal Ponsonby hitvését tisztelte meg. A' nagyur bizonyosan jót kaczagott e' kormánypolitika fölött, melly a' jobb kéznek tiltja az ajándék-elfogadást, mit azután a' balkéz szabadon fogadhat el. — A' london-brightoni vasuton oct. 2ikán egy gözmozgonyon az üst elpattanván 3 utána következő kocsi összezuzott, 4 ember azonnal meghalt. — Clapperton afrikai nagyhirü utazó nővéreinek 50 font sterlingnyi évdíjt rendelt a' kormány. —

Franciaország

(A' National végre csakugyan elíteltetett. Elegy.) Paris, oct. 11kén: Tegnapelőtt ismét eskütszék előtt állott a' National, 's ezuttal 7 szóval 5 ellen vétkeket nyilatkoztatott, mi világosan tanúsítja a' szeptemberi törvények kártékony-ságát, mert azok nélkül illy csekély többségü eskütszékü vélemény mellett minden vád alól fölmentetett volna. Most azonban az intézet 5 ezer frankot tartozik büntetésül fizetni és Delaroche főszerkesztő 4 hónapi fogságra ítéltetett. A' törvénykezésnél kevés hallgató volt jelen. A' National ügyvédje igen hevesül nyilatkozott, 's ügyét leginkább ez által rontá el. — Laffarge Mari emlékiratai már megjelentek, de koránsem gyakorlanak olly hatást, minőt az elítelt férjgyilkos reménylett; most ugyanis szemtelensége miatt mindenki gyűlöli őt, és könyvét több helyen nyilvánosan égették meg. — Quénisset vallomásai következtében ismét néhány elfogatás történt — Lajos Fülöp Compiègneben 43 böcsületrendi keresztet osztott ki a' katonaság közt. — Piscatory görögországi küldetéséből Parisba viszszaérkezett. —

(A' National főlebbvitelhez folyamodott. Elegy.) Paris, oct. 8ikán: „A' National felelős szerkesztője, Delaroche, az ellene kimondott eskütszékü ítéletben nem nyugodván meg, főlebbvitelhez folyamodott. — A' Jour. du Peuple szerkesztő hivatalát a' rendőrség megmotoztatá, de semmi megjegyzést érdemlőre nem talált. — Kanton elfoglalását az angolok által rossz szemmel nézi a' kormány, és az indiai tengeren hajóhad-szaporítást határozott. — A' hadminis-ter 12 millió franknyi pótlékhitelt kapott a' mindenütt uralkodó szénadrágaság miatt. — A' Jour. du Peuple szerkesztőjét pairszékü parancs következtiben elfogták, miből a' szabadelmü sajtó igen nagy zajt ütött; az elfogottnak barátjai nagy számmal látogatták meg Pasquier; de az elfogatás okait nem tudhaták ki, 's Pasquier csak azon száraz válaszzal utasítá el őket, hogy ő kötelességét teljesíté, 's egyéb fölvilágítással nem szolgálhat. — Ledru-Rollin ügyét a' maine-loirei eskütszék elibe utasíták. — Garnier-Pagés emlékére eddig még csak 6617 frank gyűlt össze. — Parisban általányosan beszélük, hogy a' legújabb spanyol mozgalmakban Lajos Fülöpnek nem csekély része van. Krisztina királyné mindent elkövet Parisban a' zendülés sikerítésire, és örömet szeretne spanyol földre lépni, reménylvén, hogy megjelenése azonnal lángba boritná e' szerencsétlen országot; józanabb gondolkozásu párthivei mindazáltal nem hiszik annyira megérettnek e' dolgot, hogy már illyesmit merészteni lehetne. Egyébiránt O'Donnellnek már többször tetemes pénzmenyiséget küldé a' zendülés előmozdítására, 's párthivei hiszik, hogy a' madridi kormány azon folytonos zaklatásai, mikkel a' szabadelmü sajtót üldözi, nagy mértékben mozdítandják elő az általányos elégületlenséget Spanyolországban; hol pedig a' népingerültség magosra emelkedik, ott az általányos zendülés igen hamar kiüthet, 's aztán csak ember kell a' gátra, ki az akaratnélküli tömegnek irányt tudjon adni. —

Külföldi elegyhr.

Beirut levelek szerint az angol csapatok st. Jean d'Acre várát egészen elhagytak. — Újabb tudósítások szerint az aquilai zavargás összeesküvés eredménye volt, melly meszsze el van ágazva. Már eddig 40 embert fogtak el, azokat pedig kik elfutottak üldözik! — Portugáliában augusztusban orkán dühöngött, melly kivált Guarda kerületben tett nagy pusztítást. A' hegyi lakosok azt hiszik, hogy azon orkán egy embert felkapott a' levegőbe, ki mind ez ideig onnan le nem esett. — A' würt. kir. 25 éves uralkodása ünnepeinek annál örvendetesb meg-ülése tekintetébül mindazoknak, kik uralkodása óta pol. vétséget követtek el, v. a' miatt kereset alá vétettek, teljes és általányos bocsánatot ígér és ad. — Azon hir, hogy Silvio Pellico jeles költő meghalt volna, nem igaz. — A' porosz király Varsóba megérkezett 's fényesen fogadtatott. — A' kokhinkhinai apostoli helytartó levele szerint Minhmenh zsarnok császár, ki 1819 óta uralkodott, meghalt. Reménylik, hogy a' katolikusok kegyetlen üldöztetése, melly 10 év óta dühöng Tongkingben és Kokhinkhinában, vele együtt sirba száll. —

Gabonvár váltó garasban, Pesten pesti, egyebütt pozs. méröt ertve.

		Tisztába.	Kétszeres.	Rozs.	Arpa.	Zab.	Kokoricza.	
Pest	oct.	19	185-215	150-160	125-135	96-105	66-73	95-100
Komárom	"	9	129-132	104-120	80-90	58-64	44-46	58-70
Szeged	"	9	115-120	— 100	—	— 55	— 45	— 60
Pécs	sept.	25	100-110	80-85	65-75	— 62	— 45	75-80
Baja	oct.	2	94-120	80-96	— 80	— 65	— 45	— 72
Mosony	"	7	125-165	95-105	76-90	60-72	45-52	56-84
Miskolcz	"	9	120-125	110-115	90-100	63-65	42-43	64-65
Uj Beese	"	8	110-130	95-100	—	55-60	— 50	— 60

Dunavizitálás: october 19ikén 4' 8" 9" a' zerus felett. —